

otrok nikdar čez učitelja nič ne recite! A poslancem svoje mnenje povejte! V občinskem zastopu in v krajnem šolskem svetu varujte katoliško vero! Povsod podpirajte one učitelje, ki so verni, značajni katoličani, drugih se izogibajte! Tu se gre za bodočnost vaših otrok in našega ljudstva!

Vipa, slovenski učitelji, odločite se! Če hočete biti liberalni hlapci, ste za vselej ločeni od ljudstva, ste sovražniki ljudstva. Če pa hočete biti ljudski učitelji, vrzite od sebe hlapčevske sponne liberalne in socijalnodemokratske stranke!

Kakor smo že rekli, komentar k temu ostudnemu članku, ki ga je pisal ostuden klerikalec v imenu stranke, si napravi lahko vsakdo sam, tudi tisti in tiste, ki bi utegnili z novim letom naročiti se na „Katoliškega učitelja“ in postali člani „Katoliškega učiteljskega društva“. Upamo, da bodo redki taki značaji.

Vsi taki in enaki naskoki pa ne bodo premotili in preslepili naprednega in svobodomiselnega učiteljstva — saj: „Das ist das letzte Aufflackern einer absterbenden Partei“.

## Svobodna šola — svobodni učitelji.

### III.

**P**raški „Čas“ končuje svoj v zadnji številki priobčeni članek tako-le:

Kaj pa s političnimi nazori? Koliko učiteljev je bilo že mučenikom svojega političnega prepričanja samo zato, ker so jih duhovniki sovražili zaradi drugačnega mišljenja.

Gotovo je, da se vodijo pri nas v župniščih podobni osobni izkazi, kakršni so zapovedani duhovnikom na južnem Štajerskem. Drugače se tudi ne more nikakor razumeti, kako natanko poznajo učitelja v farovžu v kraju, kamor šele delovati prihaja. Še prej, nego je učitelju dostavljen dekret, je njegova tajna kvalifikacija na mizi gospoda župnika ali pa kaplana. Tam je gotovo že od momenta, v katerem je začel prositi za dotično mesto. Nekemu učitelju, ki se je prišel predstaviti, je gospod župnik začel pridigovati, da se ta (katerega nota bene še nikdar videl ni!) slabo prekrižuje, da ne daje otrokom znaka k poklekovanju, da je naročnik „ateistiških“ časopisov „Čas“ in „Naša doba“, da ne trpi v šoli kolportáže časopisov „Križa“ in „Marije“, da ne hodi k izpovedi, da ima znanje z neko gospodično itd.

Ubogi učitelj! V koliko izkazih so zaznamenovane svetle in senčne strani njegove duše! Inšpektorji, žandarmi, duhovniki, zložite osobne izkaze teh treh skupaj — oh, koliko učiteljev bi se spoznalo v njih.

Gotovo tudi, da dragoceni osobni izkazi, katere mnogi gospod kaplan vestnejše vodi nego matrike, ne leže samo v farovžu, temveč da romajo od dobe do dobe drugam, k višjim inštancam. To mi prizna vsak učitelj, kateri je le v svojem življenju kam prosil.

Učitelji slovenski naj bodo potolaženi, da žive njihovi češki kolegi v podobnih razmerah.

Važno je vprašanje, kakšna je notranjost učitelja, ki si je svest, da se na vsak njegov korak pozorno pazi,

kako je to v šoli, ko se mora učitelj bati izreči odkrito besedo iz strahu, da bo preganjan, gonobljen in žrtva hujskanja? — Kakšni ljudje postanejo nerazumni otroci, ki vrše službo vohunov? . . . To vse je za reverendissime postranska stvar, ali javnost mora o vsem tem razmišljati, mora se truditi, da iztrga učitelje temu nedostojnemu nadzorstvu, hoče-li, da bodo i šola i učitelji izpolnjevali popolnoma svojo nalogo, katera jim je od naroda odkazana. Sedaj je temu tako, kar bi narod mislil, da je vse to le privatna stvar učiteljstva.

Na koncu je potreba uvaževati i vzroke zla, o katerem smo govorili. Prvi, glavni vzrok je stara boleš klerikalizma nad izgubo šole in želja, dobiti jo, ali pa vsaj držati učitelje v gotovi, ako že ne popolni odvisnosti. Drugič imajo veliko krivdo mnogi učitelji s svojim nedostojnim vedenjem, s klečeplastvom in z željo, priti v milost pri gospodih, kateri najhitrejše pripomorejo k boljši službi. Da je v teh slučajih premnogokrat vzrok materialna beda učiteljstva, to je treba tudi priznati. Tretjič so vzrok vsega zla šolski inšpektorji, ki duhovnike takorekoč k njihovi policijski delavnosti silijo in naganjajo, ustavljajoč se pri vsaki inspekciji najprvo v farovžu in prinašajoč od tam temeljite informacije o šoli in učiteljstvu k inšpekcijski konferenci, četrtrič pa so vzrok merodajni krogi, katere smo že omenili, in ki prostovoljno klerikalce na vplivna mesta puščajo.“ —

Svobodna šola, kje si? Svobodni učitelj, kje si? „Sl. N.“

## Žalostno-zanimive razsodbe.

(V zadevi meščanske šole v Krškem.)

Spisal J. Lapajne.

Thue recht und scheue niemand!

**D**arsikdo utegne misliti, da je nemška učna uredba meščanske šole v Krškem, ki ima le slovenske učence, dala povod raznim neprilikam in „žalostno-zanimivim razsodbam“, o katerih hočemo v sledečem govoriti. Čeravno se ne more odobravati dandanes, ko imamo že srednje šole s slovenskim učnim jezikom, da imajo še ljudske šole, četudi so višje organizovane kakor so meščanske, nemški učni jezik: vendar se je v Krškem poleg lepega šolskega poslopja, v katerem ima tudi ljudska čveterorazrednica svoj servitut brezplačno, nemška šola sprejela kolikor toliko z veseljem, ker je imel blagi-ustanovitelj Martin Hočevnar najboljše intencije, ker bi bil on, ako bi mu bila vlada namignila, tudi za slovensko-nemško učilnico prepustil lepe prostore. Nemški karakter te šole vendar ni skozi 20 let dal povoda, da bi bili konflikti nastali pri raznih šolskih inštancah. Nemški značaj šole je varovalo učiteljstvo, saj je bila slovensčina na nji kot učni predmet uvedena, četudi ne od strani ustanoviteljev, pač pa od strani učiteljstva, kar je ministrstvo rado potrdilo.

Nemški učni jezik so olajševali učencem učitelji te šole, ki so bili rodom in po mišljenju Slovenci in v obče tudi dobri pedagogi, ako smem svoje tovariše s svojo malenkostjo vred malo pohvaliti. Radi tega so tolmačili, kjerkoli je bila prilika, nemščino s slovensčino, osobito v prvem razredu, kar so molčé (ker na glas si niso upali povedati) odobraval tudi c. kr. okrajni in deželni šolski nadzorniki v prejšnjih letih. V zadnjih letih jim je pa bila slovensčina na poti. Poslovni jezik učiteljstva in